

вымаўлення. За аснову можна выкарыстоўваць старажытнаісландска-англійскую практычную транскрыпцыю [7], зразумела, дапрацаваўшы яе пад фанетычныя асаблівасці беларускай мовы. У той жа час, некаторыя ўласныя імёны больш вядомыя нам у англізаванай форме (Вальхала). На нашу думку, такія варыянты наўрад ці варта замяняць арыгінальным Вальхэль (адсюль жа, напрыклад, і форма валькір'і, найбольш вядомая ў такім вымаўленні і напісанні, а не арыгінальнае валькюр'і).

Заклучэнне. Такім чынам, у беларускамоўным літаратуразнаўстве для наймення зборніка старажытнаісландскай паэзіі прапануецца ўвесці ва ўжытак назву “Паэтычная Эда” як найбольш адпаведную зместу і прынятую ва ўжытак у сусветным літаратуразнаўстве. Пры перакладзе найбольш абгрунтаваным бачыцца акцэнт на змесце, а не на алітэратыўнай форме, не характэрнай для беларускай літаратуры. Таксама прапануецца распрацаваць практычную старажытнаісландска-беларускую транскрыпцыю для найбольш дакладнай і дасканалай перадачы скандынаўскіх уласных імёнаў.

1. Библиотека всемирной литературы. Серия первая. Том 9 («Беовульф» / «Старшая Эдда» / «Песнь о Нибелунгах») / под общ. ред. С.Е. Шлапоберской. – М.: Худ. лит-ра, 1975. – 770 с.
2. Снорри Стурлусон. Младшая Эдда / изд. подг. О.А. Смирницкая, М.И. Стеблин-Каменский. – Л.: Наука, 1970. – 138 с.
3. Den poetiska Eddan / översättning med inledning och kommentar av Lars Lönnroth. – Stockholm : Atlantis, 2016. – 528 s.
4. Папакуль, Я.А. Прароцтва вэльвы [паэма], пер. са старажытнаісланд., прадм. і камент. Я.А. Папакуля // Маладосць, 2020, № 4. – С. 50–63.
5. Hárbarðsljóð (древнеисландский текст, ред. Guðni Jónsson) – Рэжым доступу: <http://norroen.info/src/edda/harbard/on.html> – Дата доступу : 05.09.2020.
6. Папакуль, Я.А. Жартаўлівыя сватанні. Старажытнаісландская “Песня пра Трума” і фарэрская балада “Сенакосец і муха”, пер. са старажытнаісланд. і фарэр., прадм. і камент. Я.А. Папакуля // Маладосць, 2020, № 8. – С. 102–107.
7. Old Norse Online – Рэжым доступу: https://lrc.la.utexas.edu/eieol_toc/norol – Дата доступу 05.09.2020.

СЕМАНТИЗАЦЫЯ ПАНЯЦЦА “РАДЗІМА” Ў ЛІТАРАТУРНЫХ АФАРЫСТЫЧНЫХ ВЫСЛОЎЯХ

Патапенка Г.С.,

*студэнтка 4-га курса ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Дзядова А.С., канд. філал. навук, дацэнт*

Афарызмам называецца кароткая арыгінальная думка, мудрае або дасціпнае выслоўе. Пад афарыстычным выслоўем маюць на ўвазе выслоўе, якое заключае ў сабе больш глыбокія і мудрыя па змесце думкі, якія “не ўкладваюцца” ў межы афарызма і выражаюцца пры дапамозе большай колькасці слоў. Паняцце “афарыстычнае выслоўе” нярэдка выступае як агульная назва для ўсіх відаў трапных выказванняў – прыказак і прымавак, сентэнцый, крылатых слоў і інш.

Афарызмы даўно прыцягваюць увагу даследчыкаў сваёй сэнсавай ёмістасцю, арыгінальнасцю формы і асаблівасцямі структуры. Між тым у айчынным мовазнаўстве літаратурная афарыстыка разгледжана не ў дастатковай ступені. З гэтай прычыны актуальнасць нашага даследавання тлумачыцца неабходнасцю больш глыбокага вывучэння літаратурных афарыстычных выслоўяў як нацыянальна-культурнага феномена беларусаў, што дапаможа глыбей пранікнуць у гісторыю нашага народа і зразумець яго непаўторнае этнакультурнае аблічча. Мэта артыкула – выявіць лексічныя і нацыянальна-культурныя асаблівасці беларускіх літаратурных афарыстычных выслоўяў, у змесце якіх рэпрэзентуецца паняцце “Радзіма”.

Матэрыял і метады. Даследаванне праведзена на матэрыяле лексікаграфічных выданняў Н.В. Гаўрош, Н.М. Нямковіч “Афарыстычныя выслоўі беларускіх пісьменнікаў [1] і А.Я. Леванюк “Майстры кажуць... Беларускія літаратурныя афарыстычныя выслоўі: слоўнік афарызмаў” [2]. Асноўнымі метадамі даследавання з’яўляюцца апісальны і лінгвастылістычны метады.

Вынікі і іх абмеркаванне. Чалавек нараджаецца на свет і разам з жыццём атрымлівае ў спадчыну самае, можа быць, бясцэннае багацце – Радзіму. Лексічная адзінка

Радзіма ўжываецца ў беларускай мове з наступнымі значэннямі: 1) 'Бацькаўшчына, родная краіна'; 2) 'месца нараджэння, узнікнення, паходжання каго-ці чаго-небудзь'.

У даследаваным моўным матэрыяле паняцце Радзімы семантызуецца таксама і праз такія найменні, як Айчына, Бацькаўшчына, Беларусь, Белая Русь, краіна, родны кут, мой чароўны беларускі край, Палессе, Белавежа і інш: Напрыклад: "А я – твой сын, ад косці тваёй косць, / Кроў ад крыві тваёй, мая Айчына" (С.Дзяргай. Родная мова); "О Беларусь! Ты – сэрца і душа, нутра зямлі багаты клунак" (Я. Колас. Найдаражэйшы падарунак); "Мой родны кут, як ты мне мілы!" (Я. Колас. Новая зямля); "О, краю мой! Шчаслівы лёс – плаціць любоўю. Табе і жыць – адною ёй" (Н. Гілевіч. Родныя дзеці); "Мой край, мой рай бульбяна-жытны!" (Н. Гілевіч. Родныя дзеці), дзе выраз рай бульбяна-жытны нясе ў сабе выразную нацыянальна-культурную інфармацыю. Бульба і жыта – своеасаблівыя сімвалы нашай краіны. Гэта тлумачыцца тым, што бульба з даўніх часоў знайшла шырокае распаўсюджанне ў сістэме харчавання беларусаў і, натуральна, у сельскай гаспадарцы. Жыта – адна з самых старажытных сельскагаспадарчых культур, вырошчваннем якой здаўна займаліся продкі беларусаў. З жыта мы і сёння атрымліваем хлеб, які спрадвеку выступае асновай матэрыяльнага дабрабыту чалавека.

Беларусы – патрыёты сваёй Радзімы. Любоў да роднага кутка выяўляецца ў нас, беларусаў, сціпла і часам незаўважна. Мы не прывучаны класці руку на сэрца, калі чуем гімн сваёй краіны, мы не клянёмся прылюдна ў адданасці і любові да сваёй Радзімы. Для нас родны кут – гэта рай і пекла, гэта шчасце і гора, гэта жыццё і смерць. Пацвярджэнне гэтаму можна знайсці ў многіх даследаваных намі афарыстычных выслоўях: "Як жыць – дык жыць для Беларусі, а без яе – зусім не жыць" (Л. Геніюш); "Скупая зямля маёй Беларусі не раджала рабоў і не мела рабоў" (У. Караткевіч. Буслы вучаць дзяцей). Сапраўды, наш народ ва ўсе часы імкнуўся да свабоды і незалежнасці. У апошнім прыведзеным афарызме семантызуецца таксама вальналюбства і няскоранасць нашых землякоў.

Радзіма – паняцце вечнае. Гэта думка знаходзіць сваё адлюстраванне ў многіх афарыстычных кантэкстах. Напрыклад: "Ці зразумеце, што мы кахалі, / Што зніклі так, як знікнеце і вы, / Што векавечны толькі край, і далеч, / І жоўты ліст на зелені травы, / Што ў векавечнай бацькаўшчыне клёны / Тысячагоддзі будуць аблятаць / На рыжую траву, на мох зялёны, / На весніцы, на ціхі стаў, на гаць" (У. Караткевіч. У векавечнай бацькаўшчыне клёны).

Радзіма для беларусаў – найвялікшая каштоўнасць. Семантычна супрацьпастаўленым да паняцця "Радзіма" выступае паняцце "чужына", якое вербалізуецца ў літаратурных афарызмах пры дапамозе такіх словазлучэнняў, як чужая зямля, чужая прастора, чужы свет, далёкая старонка. Напрыклад: "Я не ганю землі чужыя, – / Хай іх сонца не абміне. / Толькі дзе б за морам ні жыў я, / Беларусь мая снілася мне" (Г. Бураўкін. Я не ганю землі чужыя...); "Лепш грызці зямлю ў родным кутку, чым каб цябе ліхім ветрам кідала па чужым свеце" (К. Чорны. Пошукі будучыні).

Сродкі мастацкай выразнасці ў літаратурнай афарыстыцы рэпрэзентуюць адносіны таго ці іншага пісьменніка да роднай зямлі. Пры дапамозе эпітэтаў аўтары называюць Радзіму па-рознаму: "Ці зразумеце, што мы кахалі, / Што зніклі так, як знікнеце і вы, / Што векавечны толькі край, і далеч, / І жоўты ліст на зелені травы, / Што ў векавечнай бацькаўшчыне клёны / Тысячагоддзі будуць аблятаць / На рыжую траву, на мох зялёны, / На весніцы, на ціхі стаў, на гаць" (У. Караткевіч. У векавечнай бацькаўшчыне клёны); "Божа, – падумаў Гораў, – нават рэкі цякуць малаком. І на гэткай благодатнай зямлі паміраць?" (У. Караткевіч. Леаніды не вернуцца да зямлі) і інш.

Дзякуючы метафарам, дастаткова часта разгорнутым (край раскрытых душ і дзвярэй, рэкі цякуць малаком), паказваецца багацце і веліч нашага краю: "Божа, – падумаў Гораў, – нават рэкі цякуць малаком. І на гэткай благодатнай зямлі паміраць?" (У. Караткевіч. Леаніды не вернуцца да зямлі); "Гэта край раскрытых душ і дзвярэй, / Гэты край – Твой дом і сабор" (У. Караткевіч. На Беларусі Бог жыве).

Дастаткова часта пісьменнікі звяртаюць увагу на шматлікія выпрабаванні – беды, пакуты, гора, якія ў розныя часы выпалі на долю нашай краіны: "Цяжкі ты, хлеб наш надзённы, у промысле цяжкім – / Бачыце самі, аднак жа і гора радзімы / Нават цяжэйшае. /

Дзе нам знайсці тыя лекі, / Каб ратаваць яе ў бедах, – і самі не знаём” (М. Гусоўскі. Песня пра зубра); “Там я вырас, узгадаваўся, / Дзе спрадвеку заснаваўся / І бруіць дрыготна / Жаль вялікі і пакута, Дзе пануе гора люта / І нуда разліта” (Я. Колас. Роднаму краю) і інш.

Беларускія мастакі слова жадаюць сваёй краіне росквіту, “абараняюць” яе шчырым, пранікнёным словам: “Я буду маліцца і сэрцам і думамі, / Распетаю буду маліцца душой, / Каб чорныя долі з мяцеліцаў шумаю / Ўжо больш не шалелі над роднай зямлёй” (Я. Купала. Мая малітва); “Божа, / Адвядзі ад Беларусі / Зраду, / Вераломства / І вайну. / Смутнаю парою нелюдзімай, / Калі ўсё вакол ідзе на злом, / Божа, / Захіні маю / Радзіму / Мудрасцю, / Спакоем, / І цяплом” (Г. Бураўкін. Малітва);

Заклучэнне. Такім чынам, даследаваныя літаратурныя афарызмы, у структуры якіх рэпрэзентуюцца патрыятычныя адносіны беларускага народа да сваёй Радзімы, унікальныя ў моўным і мастацкім планах. Яны даюць магчымасць зразумець непадробную любоў беларусаў да роднага краю, убачыць прыгажосць, непаўторнае багацце і слаўную гісторыю нашай краіны, імя якой – Беларусь.

1. Гаўрош, Н.В. Афарыстычныя выслоўі беларускіх пісьменнікаў / Н.В. Гаўрош, Н.М. Нямяковіч. – Мінск, 2012. – 638 с.
2. Леванюк, А.А. Майстры кажуць... Беларускія літаратурныя афарыстычныя выслоўі: слоўнік афарызмаў / А.А. Леванюк. – Брэст, 2010. – 161с.

СПОСОБЫ ОБРАЗОВАНИЯ СТЕПЕНЕЙ СРАВНЕНИЯ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ В АНГЛИЙСКОМ И ТУРКМЕНСКОМ ЯЗЫКАХ

Пендиева С.А.,

*студентка 3-го курса ВГУ имени П.М. Машерова, г. Витебск, Республика Беларусь
Научный руководитель – Ковалева А.В., преподаватель*

Как известно, современные работы по методике преподавания английского языка как иностранного далеко не всегда учитывают особенности родного языка студента. Но именно этот фактор является серьезной проблемой при изучении любого иностранного языка.

Цель исследования состоит в сопоставлении способов степеней сравнения прилагательных английского и туркменского языков, что позволит сделать процесс обучения туркменских студентов английской речи более эффективным.

В то же время данная цель определяет и актуальность нашего исследования, которая состоит в том, что степени сравнения прилагательных позволяет говорящим сравнивать и ярко выразить свои мысли.

Материалы и методы. Материалом исследования послужили учебные пособия «Практическая грамматика английского языка», «Современный туркменский язык».

Результаты и их обсуждение. Как известно, в каждом языке прилагательные, являясь одними из главных частей речи, играют большую роль. Они обозначают признаки, качества и свойства предметов. По своему составу они делятся на:

- простые (fine, sharp);
- производные (homeless, unhappy);
- сложные (first-class, good-looking), по значению на
- качественные (big, heavy);
- относительные (wooden, square) [2, с. 52].

И в английском, и в туркменском языках прилагательные способны образовывать степени сравнения.

В английском языке различают три степени сравнения прилагательных:

- положительную (the positive degree);
- сравнительную (the comparative degree);
- превосходную (the superlative degree) [2, с. 55]

Положительная степень является исходной, не имеющей каких-либо окончаний. Приведем примеры: high, clean, diligent, lazy, intelligent.